कस्तर्हिद्विजइत्यतआह ज्ञातिवदिति योदयालुर्ब्रह्मवित्सएववेदवित्यश्चाकामआत्मज्ञानेनतृप्तोजातुकदाचिन्नम्रियते तथाचश्रुतिः योकामोनिष्कामआप्तकामःस्यान्नतस्यप्राणाउत्क्रामंत्यत्रैवसमवनी यंतेब्रह्मैवसन्ब्रह्माप्येतीति तेनाकामत्वेनद्विजोनेतिनच किंतुद्विजएव योनिर्दयःसकामश्चनासौवेदविन्नब्राह्मणश्चेतिभावः ॥ ३॥ अविधानात्दयानैष्काम्ययोरननुसरणात् ॥ ४ ॥ एतदेवविवृणोति यदेत्या दिना॥५॥६॥७॥८॥ समुद्रेऽन्याआपइवयत्रपुंसिकामालीयंतेसमोक्षभाक्नतुकामकामोविषयाभिलाषी ॥९॥ तेषांसर्वेषुलोकेषुकामचारोभवतीतिश्रुतेर्ब्रह्मविदेवपूर्णकामोनत्वन्यइत्याहार्थेन सइति सःवि द्वान्कामैःसंकल्पमात्रोपनतैःकांतोमनोहरः नतुकामकामःस्वर्गाद्यर्थी कुतः सवाइति स्वर्गप्राप्यसंयोगाविप्रयोगांताइतिनियमेनततोभ्रश्यतइतिभावः ॥१०॥ उपनिषद्रहस्यं सत्यंहितकरंवाक्यं उत्तरोत्तरा

ज्ञातिवत्सर्वभूतानांसर्ववित्सर्ववेदवित् ॥ नाकामोम्रियतेजातुनतेननचवैद्विजः॥३॥ इष्टीश्चविविधाःप्राप्यक्रतूंश्चैवाप्तदक्षिणान्॥ प्राप्नोतिनैवब्राह्मण्यमवि धानात्कथंचन॥४॥ यदाचायंनबिभेतियदाचास्मान्नबिभ्यति॥ यदानेच्छतिनद्वेष्टिब्रह्मसंपद्यतेतदा॥५॥यदानकुरुतेभावंसर्वभूतेषुपापकं॥ कर्मणामनसा वाचाब्रह्मसंपद्यतेतदा॥ ६॥ कामबंधनमेवैकंनान्यदस्तीहबंधनं॥ कामबंधनमुक्तोहिब्रह्मभूयायकल्पते ॥ ७॥ कामतोमुच्यमानस्तुधूम्राभ्रादिवचंद्रमाः॥ विरजाःकालमाकांक्षन्धीरोधैर्येणवर्तते॥ ८॥ आपूर्यमाणमचलप्रतिष्ठंसमुद्रमापःप्रविशंतियद्वत् ॥ तद्वत्कामायंप्रविशंतिसर्वेसशांतिमाप्नोतिनकामका मः॥ ९॥ सकामकांतोनतुकामकामःसवैकामात्स्वर्गमुपैतिदेही ॥ १०॥ वेदस्योपनिषत्सत्यंसत्यस्योपनिषद्दमः॥ दमस्योपनिषद्दानंदानस्योपनिषत्तपः॥ ॥ ११॥ तपसोपनिषत्त्यागस्त्यागस्योपनिषत्सुखं॥ सुखस्योपनिषत्स्वर्गःस्वर्गस्योपनिषच्छमः॥ १२॥ क्लेदनंशोकमनसोःसंतापंतृष्णयासह॥ सत्वमिच्छ सिसंतोषाच्छांतिलक्षणमुत्तमं॥ १३॥ विशोकोनिर्ममःशांतःप्रसन्नात्माविमत्सरः॥ षड्भिर्लक्षणवानेतैःसमग्रःपुनरेष्यति॥ १४॥ षड्भिःसत्वगुणोपेतैःप्राज्ञै रधिगतंत्रिभिः॥ येविदुःप्रेत्यचात्मानमिहस्थंतंगुणंविदुः॥ १५॥

भावेपूर्वंपूर्वंव्यर्थमित्यर्थः ॥ ११ ॥ स्वर्गःसगुणब्रह्मभावः शमोनिर्गुणब्रह्मभावः ॥ १२ ॥ क्लेदनमिति संतोषाद्धेतोःसत्वंबुद्धिप्रसादंइच्छसिइच्छेत पंचमलकारोयं एतदेवसत्वंशांतिलक्षणंमोक्षस्यसूचकं कीदृशंसत्वंतृष्णयासहशोकमनसोःसंकल्पःसंशयोवात्रमनःशब्दार्थः संतापंसंताप्यक्लेदनंविच्छित्तिकरणं तंडुलस्येवपाचकमित्यर्थः संतापमितिणमुलंतं ॥ १३ ॥ षड्भिःसंतोषसहितैर्विशोकत्वादिभिःसम योज्ञानतृप्तः॥ १४ ॥ एवंमुक्तलक्षणमुक्तामुक्तिसाधनमाह षड्भिरिति फलभूतत्वात्सुखस्वर्गवर्जंपूर्वोक्तैःसत्यदमदानतपस्त्यागशमाख्यैरुपनिषत्संज्ञैः सत्यादिषुराजसतामसत्वेअपिसंभावितेअतस्तद्व्यावृत्तये सत्वगुणोपेतैरिति त्रिभिश्चश्रवणमनननिदिध्यासनैरागमानुमानानुभवैर्वाधिगतंआत्मानंइहस्थंशरीरांतस्थंप्रेत्यजीवत्येवदेहेदेहाभिमानाद्युत्थाययेविदुर्जानीयुस्तेतंगुणंपूर्वोक्तंमुक्तलक्षणंविदुःप्राप्नुयुः ॥ १५॥

Digitized by Google